

Η διδασκαλία της άσκησης των αντιποίνων κατά τη διάρκεια της γερμανικής κατοχής στην Ελλάδα σε ψηφιακό περιβάλλον.

Δρ. Ζέτα Παπανδρέου
Διδάσκουσα στο Π.Τ.Δ.Ε Πανεπιστημίου
Αιγαίου
(zeaperha@gmail.com)

Μνήμες από την
Κατοχή στην Ελλάδα

Εκπαιδευτική πλατφόρμα

Είσοδος

Παιδιά στην Κατοχή

Στρατόπεδα συγκέντρωσης

Αντίσταση

Αντίποινα

Καθημερινή Ζωή

Παιδιά στην Κατοχή

Στρατόπεδα
συγκέντρωσης

Αντίσταση

Αντίποινα

Καθημερινή Ζωή

Ολοκαύτωμα / Σοά

Θέματα

Υλικό

Χρονολόγιο

Λεξικό

Αναζήτηση

Ενότητα «Αντίποινα»

Διδακτική πρόταση

Κύριοι πληροφορητές από το πρόγραμμα από το ΜΟΓ είναι η Γιώτα Κολιοπούλου – Κωνσταντοπούλου και ο Αργύρης Σφουντούρης.

Διδακτικοί στόχοι

- ❖ Αποτίμηση των επιπτώσεων της Κατοχής στην ελληνική κοινωνία.
- ❖ Εξέταση των μορφών και της σημασίας της αντίστασης των Ελλήνων εναντίον των δυνάμεων Κατοχής.
- ❖ Μελέτη των τριών αρχών άσκησης γερμανικών αντιποίνων.
- ❖ Χρονολογικός προσδιορισμός των βασικών αρχών άσκησης αντιποίνων και κριτική εξέταση των μεταξύ τους διαφοροποιήσεων.

- ❖ Επεξεργασία μαρτυριών επιζησάντων από διαφορετικούς ελληνικούς τόπους και συζήτηση σχετική με τη δραματική αλλαγή που προκάλεσαν τα τραυματικά ιστορικά γεγονότα στη ζωή των πληροφορητών.
- ❖ Κατανόηση της διαδικασίας του πένθους και της υποβόσκουσας οδύνης των ιστορικών υποκειμένων και κοινωνιών.
- ❖ Διερεύνηση των τρόπων αναζωπύρωσης της μνήμης με τη δημιουργία σχετικών μνημείων ή μουσείων και τη διοργάνωση εκδηλώσεων μνήμης.
- ❖ Αποτίμηση της σημασίας σύνδεσης των αποζημιώσεων με την ηθική αποκατάσταση των θυμάτων και των οικογενειών τους.

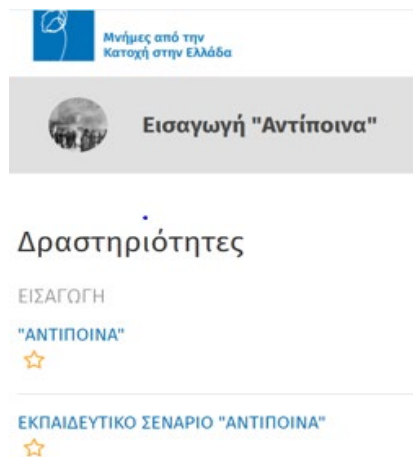
❖ Παιδαγωγική-διδασκτική αξιοποίηση πηγών.

Δεν επενδύουμε στην "παιδαγωγική της φρίκης", αλλά στην καλλιέργεια της κριτικής σκέψης και της ιστορικής συνείδησης - πολιτειότητας.

Δομή – Ανάπτυξη του σεναρίου

Η διδακτική μας πρόταση η οποία απευθύνεται σε μαθητές / τριες του Γυμνασίου και του Λυκείου είναι διαρθρωμένη στις ακόλουθες Θεματικές Ενότητες:

- Εισαγωγή
- Κεφάλαιο: Γιώτα Κολιοπούλου – Κωνσταντοπούλου **πληροφορήτρια**
- Κεφάλαιο: Αργύρης Σφουντούρης **πληροφορητής**

Εισαγωγή
"Αντίποινα"

**Αργύρης
Σφουντούρης**
Σφαγή Διστόμου - Το
χωριό Πεσταλότσι -
Αποζημιώσεις και ηθική
αποκατάσταση των
θυμάτων

**Γιώτα Κολιοπούλου
Κωνσταντοπούλου**
Αντίποινα

Μνήμες από την
Κατοχή στην Ελλάδα

Εκπαιδευτική πλατφόρμα

zeaperha@gmail...

Αργύρης Σφουντούρης

Επισκόπηση κεφαλαίων

Απομαγνητοφώνηση

00:00 Η σφαγή του Διστόμου (1)

Δραστηριότητες

Η ΣΦΑΓΗ ΤΟΥ ΔΙΣΤΟΜΟΥ

Η σφαγή του Διστόμου

Συγκάλυψη της απόλυτης παραβίασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων

Η γερμανική τακτική άσκησης αντιποίνων

Θέματα

Σύντομο βιογραφικό

Δραστηριότητες

Υλικό

Χρονολόγιο

Λεξικό

Αναζήτηση

- 00:00 Η σφαγή του Διστόμου (1)
- 14:21 "Την επόμενη μέρα ... δεν κοιμόμαστε στο χωριό" (2)
- 17:38 Στο ορφανοτροφείο (3)
- 20:44 Από την Ελλάδα στην Ελβετία: Το χωριό Πεσταλότσι (4)
- 24:09 Ο Αργύρης σπουδάζει στο Πολυτεχνείο της Ζυρίχης (5)
- 26:39 "Γιατί έγινε όλο αυτό;" (6)
- 28:31 Το τραύμα αρχίζει να εκφράζεται (7)
- 30:58 Ιστορία μιας φωτογραφίας (8)
- 34:17 Νομική διεκδίκηση αποζημιώσεων από το γερμανικό κράτος (9)
- 35:14 Επεξεργασία του τραυματικού παρελθόντος (10)

2 Γιατί χαρακτήρισε «προγραμματισμένη» τη Σφαγή; Με ποιο καθοριστικό για την έκβαση του πολέμου γεγονός, τη συνδέει;

Υλικό

Σφαγή του Διστόμου: 10 Ιουνίου 1944				
Γεγονότα	Αίτια	Θύματα	Διασωθέντες	Αρχές άσκησης αντιποίνων

Οι αλλαγές αποθηκεύτηκαν.

Λέξεις: 13

zeaperha@gmail...

Θέματα

Σύντομο βιογραφικό

Δραστηριότητες

Υλικό

Χρονολόγιο

Λεξικό

Αναζήτηση

Συγκάλυψη της απόλυτης παραβίασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων

Δραστηριότητα

- Μελετήστε τις σχετικές με τη Σφαγή του Διστόμου αντιδράσεις και αναφορές και δημιουργήστε έναν εννοιολογικό χάρτη με θέμα **«Δίστομο, 10/6/1944: Η συγκάλυψη εκ μέρους των Γερμανών της απόλυτης παραβίασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων»**.
- Σας προτείνουμε διαφοροποιημένο τρόπο εργασίας. Μπορείτε δηλαδή, σε ομάδες, να φτιάξετε εννοιολογικό πίνακα είτε σε φύλλο εργασίας, είτε με χαρτόνια και χρωματιστά κορδόνια και στη συνέχεια να τον αναρτήσετε στο ταμπλό της τάξης ή ακόμη και στον ηλεκτρονικό υπολογιστή (μπορείτε να χρησιμοποιήσετε το ψηφιακό εργαλείο για εννοιολογικό χάρτη που θα βρείτε στο [Mindomo.com](https://www.mindomo.com).)

Με τις Δραστηριότητες: «Στάθης Σταθάς: Εδώ το λένε Δίστομο» και «Τρώει κάτι το παιδί, δε θα πεθάνει»,

**οι μαθητές / τριες είναι σε θέση να
κατανοήσουν την απήχηση και τις συνέπειες
των αποτρόπαιων γεγονότων της 10 ης Ιουνίου
1944 στους κατοίκους του Διστόμου.**

Ακούν το τραγούδι «Εδώ το λένε Δίστομο»

Χαρούλα Τσαλπαρά

**Μέγαρο Μουσικής Αθηνών
(2016)**

***Εδώ το λένε
Δίστομο
ηρώων και
μαρτύρων
των σπαραγμένων
λουλουδιών
Και των
σφαγμένων
μύρων ...***

(στίχοι Στάθη Σταθά)

Λουκάς Τζιτζώκος

Δεκαετία 1980

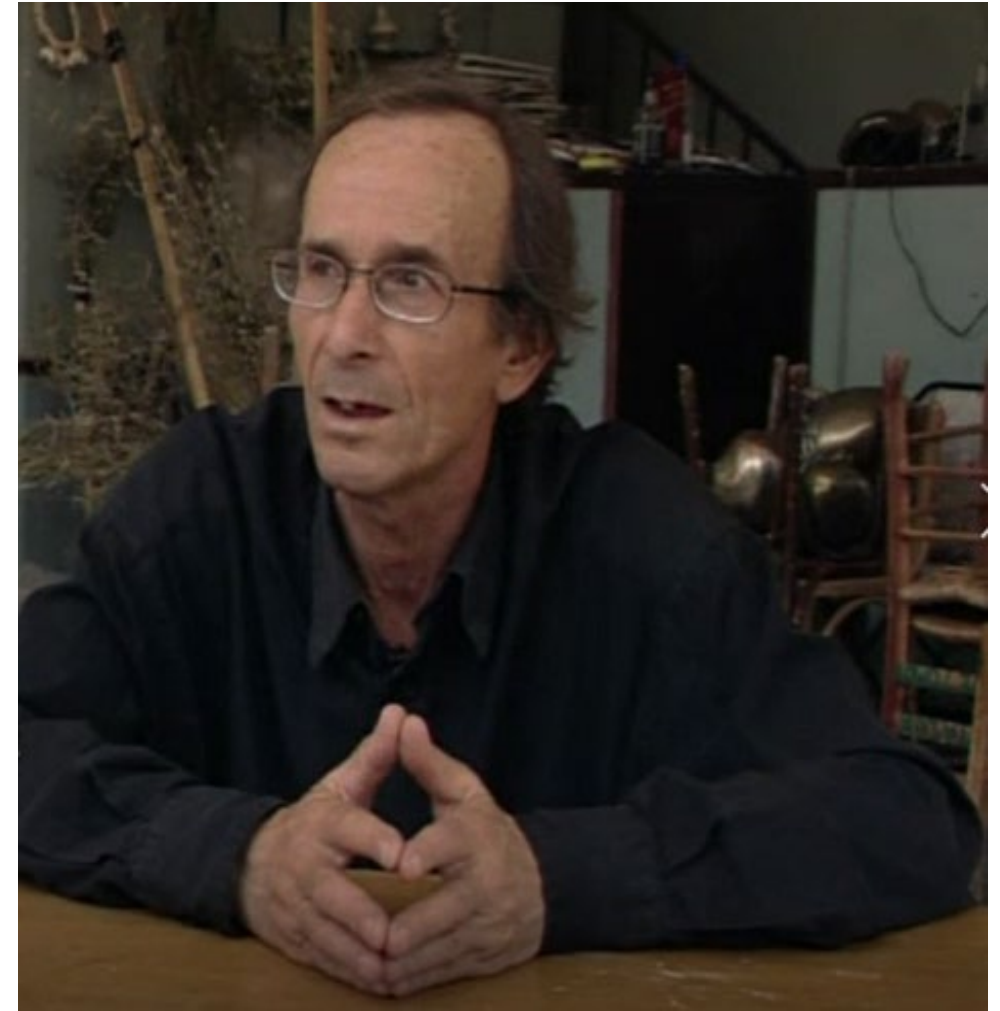
Δραστηριότητα: «Στάθης Σταθάς: Εδώ το λένε Δίστομο»

«Έζησα με τους γονείς μου μετά τη σφαγή. Δεν έχω ζήσει τη σφαγή, έχω ζήσει όμως τις συνέπειές της. Όχι μόνο εγώ, δεκάδες παιδιά... Για τις συνέπειες μπορώ να μιλήσω, γιατί τις αντιμετώπισα μέσα στην ίδια την οικογένειά μου.

»Γεννήθηκα ένα χρόνο μετά τη σφαγή – σχεδόν ένα χρόνο: δεκατέσσερις μήνες. Όταν γεννήθηκα εγώ, ήμουν το δεύτερο παιδί. Το πρώτο είχε σφαχτεί στις 10 του Ιουνίου – ο αδερφός μου, του οποίου πήρα το όνομα. Τα πρώτα χρόνια της ζωής μου μεγάλωσα σε ένα χωριό που προπολεμικά δεν υπήρχε ηλεκτρικό, δεν υπήρχε τίποτα. Ήταν αγρότες και κτηνοτρόφοι οι κάτοικοι. Τα πρώτα πέντε χρόνια της ζωής μου δεν άκουσα μέσα στο σπίτι τίποτα για τη σφαγή. Για τον αδερφό που χάθηκε δεν ήξερα, και δεν μιλούσαν ούτε ο πατέρας ούτε η μάνα. Τρία χρόνια μετά από εμένα γεννήθηκε ο άλλος αδερφός μου –δεν ζει πια–, ο μικρότερος. Όταν πήγα στο Δημοτικό έμαθα κάποια γενικά πράγματα για τη σφαγή· τίποτα μέσα στο σπίτι.

»Έπρεπε να φτάσω δεκαεφτά με δεκαοχτώ χρονών για να εξαναγκάσω τον πατέρα μου να μου πει για εκείνη την ημέρα που βρήκε τον αδερφό μου... Αρνιόταν. Δεν μου είχε μιλήσει ποτέ του για αυτό. Δεν ήθελε να το θυμάται και να το αναφέρει και να το περιγράφει. Ούτε η μάνα μου».[1]

[1] Μαρτυρία Στάθη Σταθά στη Ζέτα Παπανδρέου, Νοέμβριος 2009.

Στάθης Σταθάς

2:48

Τρεις μαυροφόρες
τραγούδι: Δημήτρης Ζάχος
Κλαρίνο: Γιάννης Βασιλόπουλος
Βιολί: Γιώργος Κόρος

Το δόλιο Δίστομο

Τραγούδι: Αντώνης Σακελλαρίου
Ηχογραφήθηκε στην Αμερική
(1945)

Δραστηριότητα: "Τρώει κάτι το παιδί, δε θα πεθάνει"

Εάν ήσαστε υπάλληλος ενός από τα δύο ελληνικά ορφανοτροφεία που έζησε για κάποιο διάστημα ο μικρός Αργύρης, τι θα καταγράφατε στο ενημερωτικό βιβλίο του ιδρύματος σχετικά με την ψυχοσυναισθηματική και οργανική κατάσταση του; Θα σας βοηθήσει για την εργασία σας ο εντοπισμός στις αφηγήσεις των συμπτωμάτων του τραύματος.

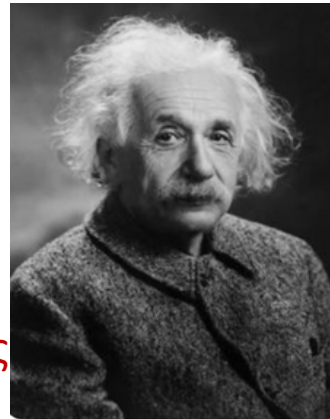

Ενημερωτικό βιβλίο του φιλοξενούμενου ορφανού Αργύρη Σφουντούρη
Ορφανοτροφείο Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού (Κηφισιά)

Ζάννειο ορφανοτροφείο (Πειραιάς – Εκάλη)

Δραστηριότητα: «Το γράμμα στον Αϊνστάιν»

Το 1954 με αφορμή μια εκδήλωση που οργανώνουν στο σχολείο για τα 75α γενέθλια του Αϊνστάιν, ο Αργύρης τον θαυμάζει πολύ και με την παρότρυνση της δασκάλας του Άντας Κλάιν αποφασίζει να του γράψει ένα γράμμα. Του μιλά για το **παιδικό χωριό Πεσταλότσι**, για το ότι έχασε τους γονείς του στον πόλεμο, ότι θέλει να σπουδάσει φυσική, καθώς και ότι έχει διαβάσει πολλά άρθρα γι' αυτόν στις εφημερίδες. Μετά από μερικούς μήνες ο Αϊνστάιν απάντησε στο γράμμα!

Ο Αϊνστάιν ήταν πολέμιος των ναζί και υπέρμαχος της ειρήνης. Για τον Αργύρη, θύμα της ναζιστικής θηριωδίας, πώς θα μπορούσε να είναι αδιάφορο το γεγονός ότι οι Εθνικοσοσιαλιστές είχαν κάψει τα βιβλία του Αϊνστάιν και του είχαν αφαιρέσει την ιθαγένεια;

- Για τον έφηβο Αργύρη Σφουντούρη εξέχουσα προσωπικότητα ήταν ο Αϊνστάιν.
- Οι άνθρωποι στον 21 ο αιώνα αντιμετωπίζουμε πολύ μεγάλα προβλήματα, ας αναλογιστούμε το προσφυγικό ζήτημα και την πανδημία.
- Εντοπίστε στο διαδίκτυο φωτογραφίες σημαντικών, κατά τη γνώμη σας, προσωπικοτήτων για το έργο και την παρουσία τους στην κοινωνία και κατασκευάστε ένα κολλάζ (για τη δημιουργία του χρησιμοποιήστε το ψηφιακό εργαλείο [Collage](#) το οποίο βρίσκεται στην εκπαιδευτική πλατφόρμα [e-me.edu.gr](#).

•

Θα μπορούσες κι εσύ να γράψεις ένα γράμμα σε ένα από αυτά τα πρόσωπα που θεωρείς πιο σημαντικό; Τι θα του έλεγες; Ποιες σκέψεις θα είχες να μοιραστείς μαζί του;

Δραστηριότητα: "Δίψα για κουλτούρα"

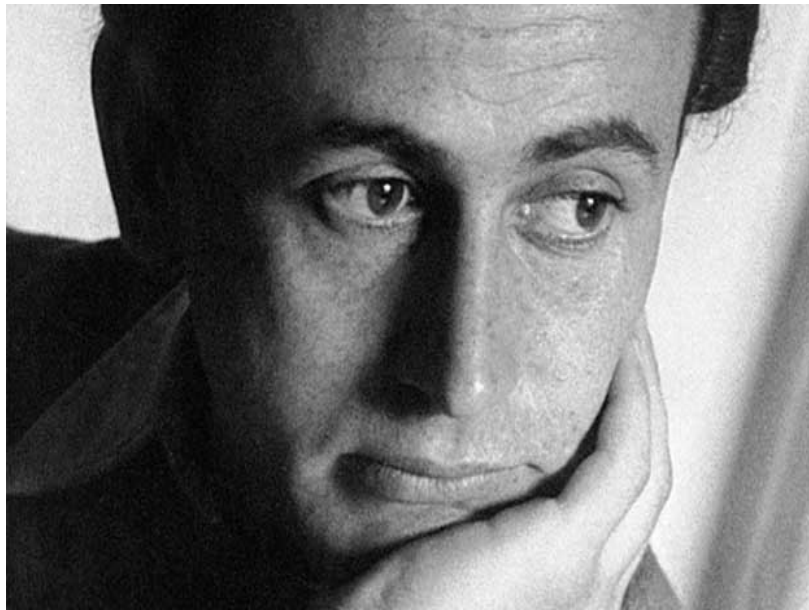
Περνούν τα χρόνια στην Ελβετία και ο μικρός Αργύρης που κρύβεται ενοχλημένος από τον φακό μιας δημοσιογράφου, μεγάλωσε και σπουδάζει αστροφυσική στο Πανεπιστήμιο της Ζυρίχης. Τον ικανοποιεί απόλυτα η ενασχόληση με τα μαθήματά του, αλλά παράλληλα - όπως αναφέρει στη συνέντευξη - «διψάει για κουλτούρα»

Ο Αργύρης Σφουντούρης σπουδάζει αστροφυσική

Μπορείτε να φτιάξετε έναν «ψηφιακό τοίχο» (δείτε το εργαλείο: [Padlet](#)) με τον τίτλο «**Δίψα για κουλτούρα**» επισυνάπτοντας από το Υλικό τις φωτογραφίες που αποτυπώνουν τα πολιτιστικά ερεθίσματα που είχε ο μεταέφηβος Αργύρης.

Επίσης, αναζητήστε για την εικαστική σας σύνθεση αφίσες στο διαδίκτυο σχετικές με τις προβολές των ταινιών που επισημαίνει, τα εξώφυλλα των δίσκων αγαπημένων του μουσικών, τα ποιήματα που τον συγκίνησαν.

Δραστηριότητα: Γιατί έγινε όλο αυτό; Τι πρέπει να κάνουμε για να μην ξαναγίνει;"

Μπορείτε να παρατηρήσετε τη φωτογραφία του Αργύρη Σφουντούρη (αφίσα ντοκιμαντέρ) και στη συνέχεια να συζητήσετε το σχόλιό του (Ένα τραγούδι για τον Αργύρη, σκηνοθεσία Stefan Haupt), για το πώς αισθανόταν όταν μικρό παιδί, μετά τα τραγικά γεγονότα της Σφαγής, του έβγαλαν τη συγκεκριμένη φωτογραφία.

Εντοπίστε στη συνέντευξη και στο βιογραφικό του Αργύρη ενέργειες οι οποίες συνδέονται με το πώς το παιδί που σφίγγει τα χείλη για να μη φωνάξει από τον πόνο, ως ώριμος ενήλικος μάχεται και εκφράζεται δυναμικά.

Διαβάστε το κείμενο για την οργάνωση του Συνεδρίου

Ειρήνης στους Δελφούς (1994)

και το απόσπασμα της ομιλίας του Σφουντούρη.

**Πώς θα φανταζόσαστε εσείς μια αφίσα για εκείνο το συνέδριο;
Σχεδιάστε την ηλεκτρονικά με το ψηφιακό εργαλείο [PosterMyWall](#).**

Γιατί επέζησα; Γιατί δε σκοτώθηκα κι εγώ; Μπορεί να αφήσει κανείς πίσω του το παρελθόν, αυτή τη βαριά μαύρη σκιά; Κοιτάζω τον κόσμο και ρωτώ. Αλήθεια το θέλετε αυτό; Είναι όπως ακριβώς θυμάμαι τον εαυτό μου. [Το μικρό παιδί της φωτογραφίας] σφίγγει τα δόντια. Δεν σκέφτεται καν να γελάσει. Τα μάτια ορθάνοιχτα. Κοιτάζει τον κόσμο και ρωτά. Όταν στα τρία σου βρίσκεσαι ξαφνικά στο δρόμο, χωρίς σπίτι και γονείς, όσο κι αν με φρόντιζαν μεγάλες αδερφές, παππούς, γιαγιά, όλα όσα θεωρούσα κόσμο μου είχαν καταρρεύσει, μαζί με το νόημα της ζωής. Μέχρι σήμερα αναρωτιέμαι. Μπορεί να είναι δυνατόν; Ποιος αναλαμβάνει την ευθύνη να μην επιτρέψει να συμβεί ξανά κάτι τέτοιο;»

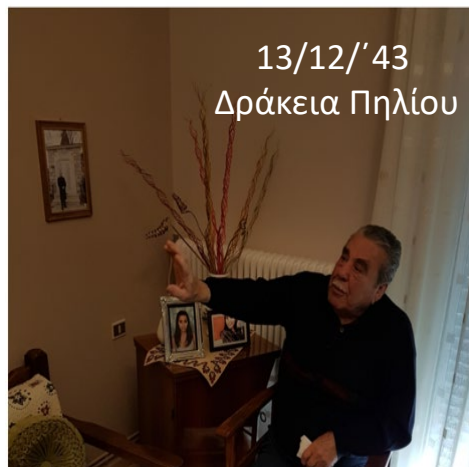
Δραστηριότητα: Το τραύμα αρχίζει να εκφράζεται

Με την τέχνη, την ιστορική ενσυναίσθηση, το εκπαιδευτικό δράμα και τη μελέτη επιστημονικών κειμένων και προφορικών μαρτυριών θα μπορέσουμε να εμβαθύνουμε στη διεργασία του πένθους στους μαρτυρικούς τόπους και συγκεκριμένα στο σημαντικό στάδιο κατά το οποίο το τραύμα αρχίζει να εκφράζεται.

Το ομαδικό γλυπτό

Μέσω ενός ομαδικού γλυπτού παρουσιάζονται πτυχές ή θέσεις σχετικές με το θέμα «Το τραύμα αρχίζει να εκφράζεται».

Σταύρος Ζερμπίνος "Φοβόμουν πολύ τους Γερμανούς. Άκουγα Γερμανό κι έτρεμα. Έτρεμα"

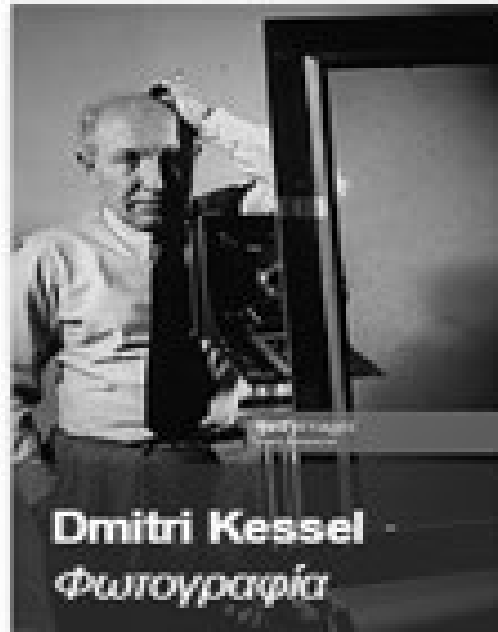

Παιχνίδια ρόλων

Ναταλία Νταμπίζα "Και ακόμη και τώρα θα ξυπνήσω τη νύχτα, όλα σαν ταινία περνάνε απ' το μυαλό μου, όσα έζησα και όσα είδα"

Η τάξη μπορεί να χωριστεί σε ομάδες οι οποίες εμπνεόμενες από το εποπτικό υλικό ιχνογραφούν, δραματοποιούν διαλόγους, «αποτυπώνουν» με το σώμα τους έννοιες που επεξεργάστηκαν.

Δραστηριότητα: Η ιστορία μιας φωτογραφίας

Συνέντευξη της
Μαρίας Παντίσκα
στον Αργύρη
Σφουντούρη
Ντοκουμέντο

Ομάδα μαθητών θα μπορούσε να διερευνήσει στοιχεία από τη ζωή της Μαρίας Παντίσκα και στοιχεία που αφορούν τη συγκεκριμένη φωτογραφία, αφού πρώτα διαβάσει τη συνέντευξη της Μαρίας Παντίσκα στον Αργύρη Σφουντούρη (1994).

Στη συνέχεια οι μαθητές μπορούν να συγγράψουν ηλεκτρονικά ένα εικονογραφημένο διήγημα (graphic novel) με τίτλο «Η ζωή της Μαρίας Παντίσκα» αξιοποιώντας το ψηφιακό εργαλείο [StoryboardThat](https://storyboardthat.com/).

Δραστηριότητα: Ελλάδα – Γερμανία: Θέσεις και στάσεις αναφορικά με τα εγκλήματα του εθνικοσοσιαλισμού και την ηθική αποκατάσταση των θυμάτων

Οι μαθητές, μελετώντας τις πηγές που ακολουθούν, καλούνται να αξιολογήσουν κάποιες μεταπολεμικές αντιδράσεις και στάσεις σε ατομικό και πολιτικό επίπεδο στην Ελλάδα και στη Γερμανία.

- Στη συνέχεια ακούν απόψεις σχετικές με την υλική και ηθική αποκατάσταση Ελλήνων οι οποίοι υπέστησαν γερμανικά αντίποινα, σε αποσπάσματα συνεντεύξεων πληροφορητών του Προγράμματος MOG.
- Στην ολομέλεια της τάξης θέτουν διάφορα ερωτήματα. Συμφωνούν σε κάποιο που το θεωρούν κυρίαρχο. Ενδεικτικά προτείνουμε ως κυρίαρχο ερώτημα το ακόλουθο: *«Ποιες προϋποθέσεις και παραμέτρους θέτει η υλοποίηση της ηθικής αποκατάστασης των θυμάτων της ναζιστικής θηριωδίας;»*

Αποζημιώσεις και ηθική αποκατάσταση των θυμάτων

(ψηφιακός τοίχος)

"Δεν απαιτούμε, απαιτούμε" Μ. Γλέζος

Μήνυμα από τον Κωνσταντίνου Κιάλη
Erinnerungen an die Ökonomie in Griechenland

Βασίλειος Παπαδόπουλος
Vasilios Papadopoulos

Πόλη: 01.06.2018
Ρεθύμιο, 01.06.2018

01:03 video
padlet drive

Τα εγκλήματα στο Δίστομο δεν
παραγράφηκαν - Δεν τα
ξεχνάμε!

Α ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ ΣΤΟ ΔΙΣΤΟΜΟ
ΔΕΝ ΠΑΡΑΓΡΑΦΗΚΑΝ - ΔΕΝ ΤΑ ΞΕΧΝΑΜΕ
Η ΓΕΡΜΑΝΙΑ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΤΟΝΟΛΟΓΗΤ
DISTOMO 10. JUNI 1944
NICHT VERGESSEN - NICHT VERGESSEN
DEUTSCHEN LASST SICH ZAHLEN

"Υπόθεση Δίστομο" Χριστίνα
Σταμούλη

ΥΠΟΘΕΣΗ
«ΔΙΣΤΟΜΟ»
ΔΙΣΤΟΜΟ 10. JUNI 1944
NICHT VERGESSEN - NICHT VERGESSEN
DEUTSCHEN LASST SICH ZAHLEN

PDF document
padlet drive

Να συγχωρούμε και να μη
λησμονούμε.

Εμμανουήλ Σταυρούλας
Emmanouil Stavroulakis

Παύλος Αμπακού Ρεθύμιο, 01.06.2018
Αντα Μανώλης Αμπακού, Ρεθύμιο, 01.06.2018

00:49 video
padlet drive

Η έννοια της υλικής και
ηθικής επανόρθωσης
(Wiedergutmachung)
σημαίνει την καταβολή
χρηματικού ποσού και,
ταυτόχρονα, αναφέρεται
στην απάλυνση του πόνου
σε περίπτωση ψυχικής

ΟΧΙ ΣΤΗΝ
ΕΤΕΡΟΔΙΚΙΑ ΓΙΑ ΤΑ
ΝΑΖΙΣΤΙΚΑ
ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ
ΠΟΛΕΜΟΥ

Η εμπειρία έχει δείξει
πως, σε ό,τι αφορά τη
διαχείριση τραυματικών
καταστάσεων, η απόδοση
δικαιοσύνης μέσω
συλλογικών λύσεων έχει
ως αποτέλεσμα την ομαλή
μετάβαση στην ειλικρινή

Έχει σημασία η αναζήτηση
του μέτρου μεταξύ της
ηθικής δικαίωσης των
θυμάτων, της
αποκατάστασης για τις
αποτρόπαιες παραβιάσεις
των ανθρωπίνων
δικαιωμάτων και της

Η αποζημίωση έχει την έννοια
της ηθικής δικαίωσης των
θυμάτων.

Μήνυμα από τον Κωνσταντίνου Κιάλη
Erinnerungen an die Ökonomie in Griechenland

Μανώλης Γκουραμάνης
Manolis Gouramanis

Πόλη: 29.12.2018
Χανιά, 29.12.2018

01:11 video
padlet drive

Η σύγχρονη διεθνής έννοια
της αποκατάστασης
εκφράζεται στο πλαίσιο
δικδίκησης ηθικής και
οικονομικής επανόρθωσης
για όσους υπέστησαν με
άμεσο ή έμμεσο τρόπο
κακοποιήσεις, είτε σε
συλλογικό επίπεδο, για
παράδειγμα μέσω
Προγραμμάτων Υλικής και
Ήθικής Αποκατάστασης,
είτε σε ατομικό επίπεδο,
λόγου χάριν βάσει κάποιας
αναθεώρησης του νομικού
συστήματος και της
διεξαγωγής αστικών
δικών.

το δυνατόν επούλωση των
παλαιών πληγών.

σε επίπεδο κρατών,
θεσμών και πολιτών.

Εντοπίζουν στις πηγές που τους δόθηκαν σχετικές φράσεις που δίνουν απάντηση σε αυτό το ερώτημα και τις συμπληρώνουν στον πίνακα.

Προϋποθέσεις για την υλοποίηση της ηθικής αποκατάστασης των θυμάτων της ναζιστικής θηριωδίας	
Στάση πολιτών στην Ελλάδα	
Στάση πολιτών στη Γερμανία	
Στάση ελληνικών κυβερνήσεων	
Στάση γερμανικών κυβερνήσεων	

Μνήμες από την
Κατοχή στην Ελλάδα

Εκπαιδευτική πλατφόρμα

Γιώτα Κολιοπούλου Κωνσταντοπούλου

Αντίποινα

Δραστηριότητες

Η ΖΩΗ ΠΡΙΝ ΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ

"Εκείνο που γνωρίζω, όμως, τα Καλάβρυτα από το 1926 είχανε μια πρόοδο τρομερή"

"ΜΕΤΑ ΜΕΘΩΛΗ ΟΙ ΠΙΝΔΕΣ ΚΑΙ ΜΑΣ ΣΥΝΕΠΑΣΑΜΕ"

Δραστηριότητα: «Εκείνο που γνωρίζω, όμως, τα Καλάβρυτα από το 1926 είχανε μια πρόοδο τρομερή»

Οι μαθητές /τριες μελετούν πρωτογενείς και δευτερογενείς πηγές οι οποίες αναφέρονται στην οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ζωή της κωμόπολης των Καλαβρύτων, κυρίως κατά την περίοδο του Μεσοπολέμου.

- Πώς θυμάται η Γιώτα Κολιοπούλου Κωνσταντοπούλου τα ειρηνικά χρόνια πριν τον πόλεμο στα Καλάβρυτα; Ποια σχόλια κάνει για την κοινωνική – εμπορική – πολιτιστική – σχολική ζωή των Καλαβρύτων στον μεσοπόλεμο; Ποια θεωρεί ότι ήταν η συμβολή του Χαρίλαου Τρικούπη στην ανάπτυξη της πόλης; Σε ποιο όραμα του πολιτικού αναφέρεται που υλοποιήθηκε δεκαετίες αργότερα;
- Καταγράψτε τις σημειώσεις σας στον πίνακα που ακολουθεί.

Δραστηριότητα εμβάθυνσης

Οικονομικές και κοινωνικές σχέσεις των κατοίκων της Επαρχίας Καλαβρύτων

- Μπορείτε να φτιάξετε έναν «ψηφιακό τοίχο» (δείτε το εργαλείο [Padlet](#)) με
- φωτογραφίες και κείμενα που να αφορούν τις οικονομικές και κοινωνικές σχέσεις των κατοίκων της Επαρχίας Καλαβρύτων,
- έργα τα οποία σηματοδοτούν την ανάπτυξη όχι μόνο των Καλαβρύτων, αλλά και της ευρύτερης περιοχής,
- προσωπικότητες όπως ο Χαρίλαος Τρικούπης που η κυβέρνησή του αποφάσισε την κατασκευή της γραμμής από το Διακοφτό στα Καλάβρυτα και ο Ανδρέας Συγγρός ο οποίος χρηματοδότησε την κατασκευή του Δημοτικού Σχολείου Καλαβρύτων.
- Εναλλακτικά χρησιμοποιήστε το ψηφιακό εργαλείο Column το οποίο βρίσκεται στην εκπαιδευτική πλατφόρμα [e-me](#) και σας επιτρέπει να διατάξετε σε στήλη κείμενα, φωτογραφίες, διαδραστικά βίντεο που αναφέρονται σε ένα κοινό θέμα δημιουργώντας ένα συνεκτικό μαθησιακό περιεχόμενο.

Δραστηριότητα: «Γυναίκες, γυναίκες μας σκότωσαν τους άντρες».

- Παρακολουθήστε στη συνέντευξη πώς περιγράφει η Γιώτα Κολιοπούλου – Κωνσταντοπούλου τη μαρτυρική ημέρα της 13ης Δεκεμβρίου 1943.
- Στα έργα του Σπύρου Βασιλείου, του Γιώργου Βελισσαρίδη, του Τηλέμαχου Κάνθου, του Ιωάννη Κυριακίδη και της Αγλαΐας Κυριακοπούλου τα οποία υπάρχουν στο πρόσθετο υλικό, απεικονίζεται ο θρήνος και η απόλυτη οδύνη των επιζήσαντων στα Καλάβρυτα.

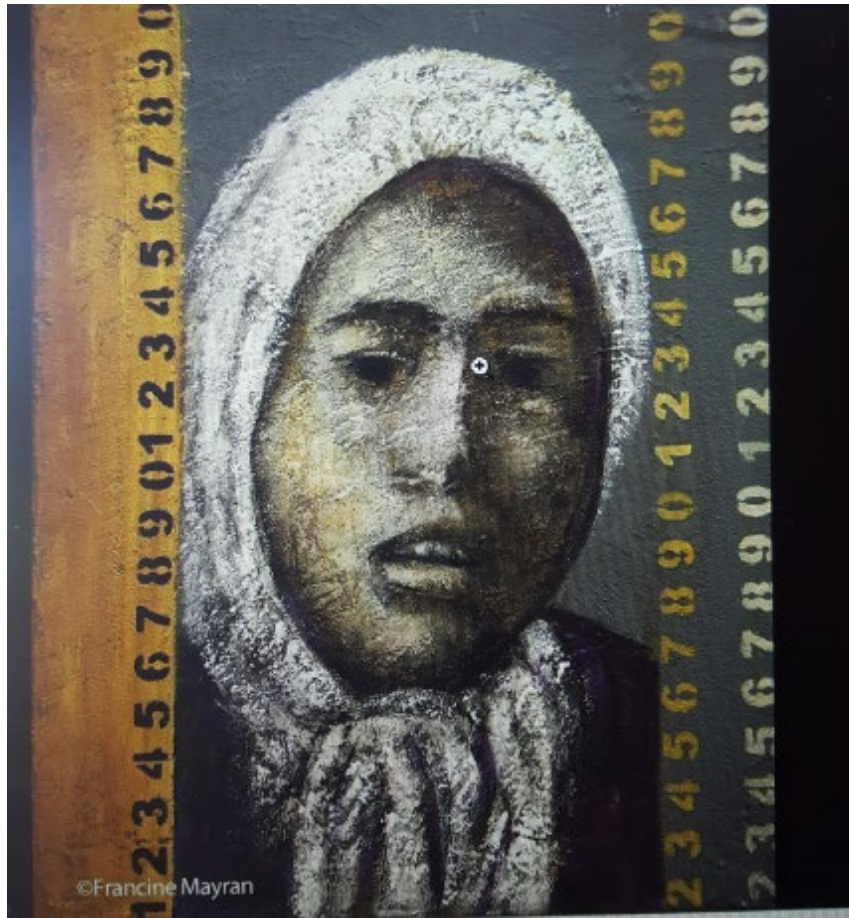

<http://www.dnko.gr>
Βασιλείου Σπύρος: «Καλάβρυτα», ξυλογραφία, 9,8x10 εκ., 1947.

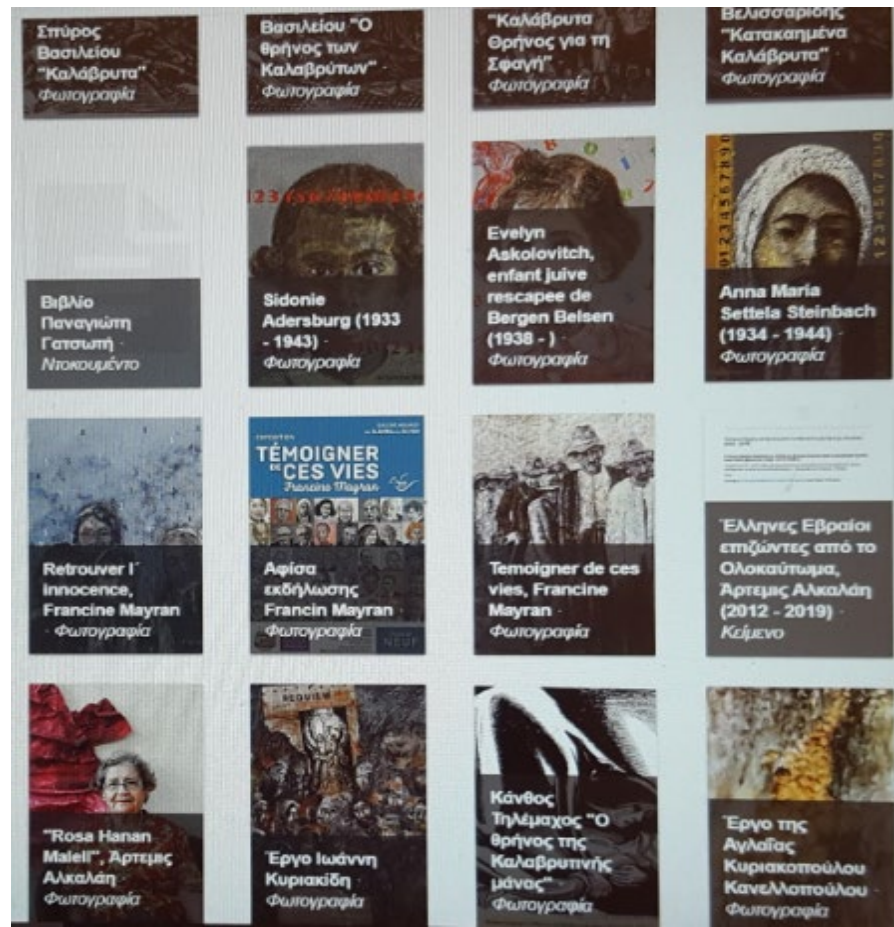

<http://www.dnko.gr>
Βελισσαρίδης Γιώργος: «Καλάβρυτα - Θρήνος για τη σφαγή», ξυλογραφία, 39,5x47 εκ., 1953.

Η Francine Mayran και η Άρτεμις Αλκαλάη με τις ενδιαφέρουσες καλλιτεχνικές πρακτικές τους καταδεικνύουν την ακρότητα, την ιστορική μοναδικότητα του Ολοκαυτώματος η οποία συνδέεται με τον προγραμματικό, βιομηχανοποιημένο και ολοκληρωτικό χαρακτήρα της εξόντωσης των Εβραίων. Στο έργο και των δύο που υπάρχει στο υλικό – συμβολικά ή όχι – κυριαρχεί ο αριθμός στο χέρι, το πειστήριο της αδιανόητης απανθρωποποίησης.

- Francine Mayran. [VISAGES D ' ENFANTS SOUS LE NAZISME](#). Ανακτήθηκε 27/05/2020.
- Rosa Hanan Malell", Άρτεμις Αλκαλάη
- Diablog.eu. [Η Άρτεμις Αλκαλάη και η τριλογία της Εμμονής](#). Ανακτήθηκε 27/05/2020.

Από την εικαστική έκθεση με τίτλο «Όταν το σπίτι δεν θα σ' αφήσει να μείνεις: η μετανάστευση μέσω της σύγχρονης τέχνης». Καλλιτέχνες από όλο τον κόσμο παρεμβαίνουν εικαστικά για τη μετανάστευση, την προσφυγιά, τον εκτοπισμό ανθρώπων στις μέρες μας.

Στη φωτογραφία γλυπτό έργο του Camilo Ontiveros με τίτλο «Προσωρινή αποθήκευση: Τα υπάρχοντα του Juan Manuel Montes» (“Temporary Storage: The Belongings of Juan Manuel Montes”, 2017).

- Στον 21ο αιώνα το τραύμα της προσφυγιάς το ζούμε πολύ έντονα και στη χώρα μας. Έχει ενδιαφέρον να διερευνήσουμε πώς καλλιτέχνες από όλο τον κόσμο με τις εικαστικές παρεμβάσεις τους διαμαρτύρονται για τον βίαιο εκτοπισμό, τις απάνθρωπες συνθήκες διαβίωσης ή ακόμη και τον θάνατο ανθρώπων στις μέρες μας.
- Η τέχνη μπορεί να λειτουργήσει ως μοχλός αντίδρασης αλλά και πρόληψης στη μαζική βία και στην ανθρώπινη θηριωδία. Με θέμα **«Ο ανθρώπινος πόνος από τα εγκλήματα πολέμου και τα εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας απαιτεί να σταματήσουν οι ιστορικές αδικίες, τα τραύματα και οι ακρότητες»**, δημιουργήστε μια δική σας εικαστική σύνθεση και αφού τη φωτογραφίσετε και τη σκανάρετε στη συνέχεια μπορείτε να την αναρτήσετε. Εναλλακτικά, για τη δημιουργία του κολλάζ χρησιμοποιήστε το ψηφιακό εργαλείο Collage το οποίο βρίσκεται στην εκπαιδευτική πλατφόρμα [e-me](#).

1937 Το Δημοτικό Σχολείο Καλαβρύτων

Από το φωτογραφικό αρχείο του Δημοτικού Μουσείου Καλαβρυτινού Ολοκαυτώματος.

Πηγή: Δημοτικό Μουσείο Καλαβρυτινού Ολοκαυτώματος. [Φωτογραφίες](#). Ανακτήθηκε 15/05/2020.

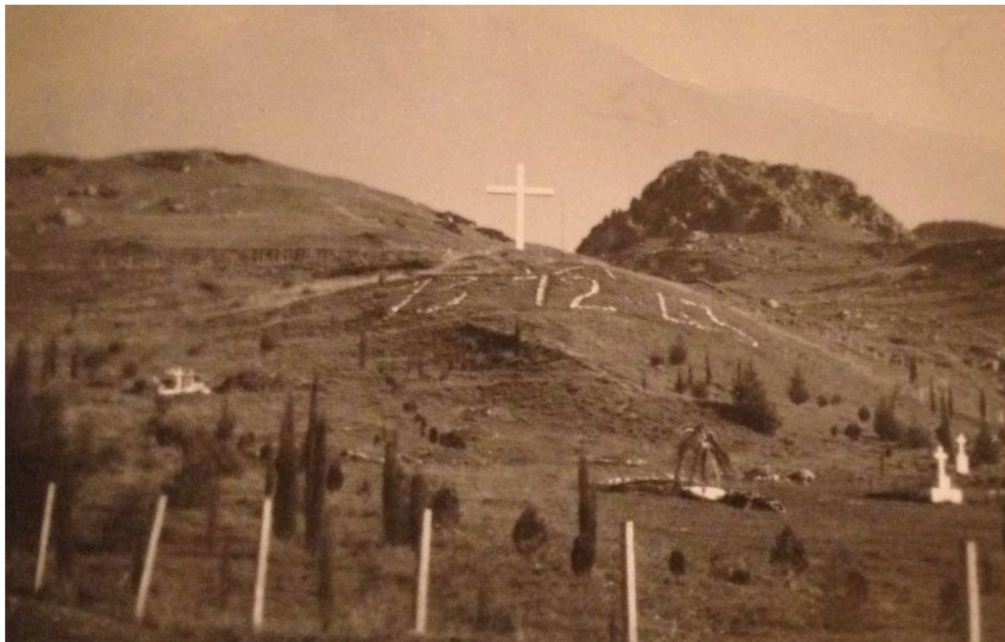
Δημοτικό Μουσείο Καλαβρυτινού Ολοκαυτώματος

Πηγή:

Δημοτικό Μουσείο Καλαβρυτινού Ολοκαυτώματος. [Δημοτικό Σχολείο Μουσείο](#). Ανακτήθηκε 06/06/2020.

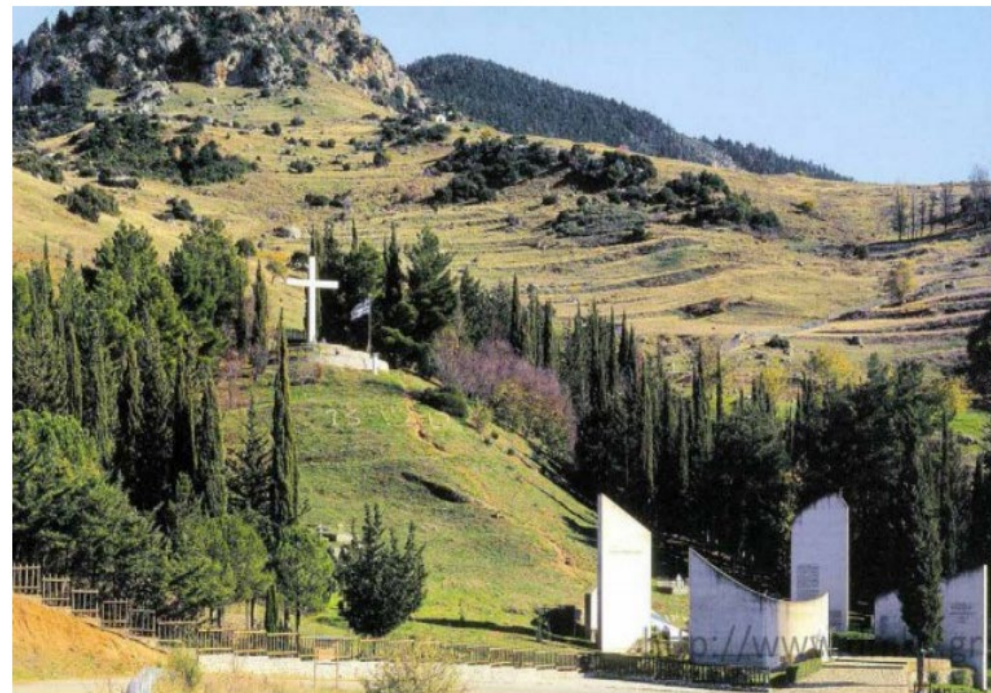
Μαρτυρικά Καλάβρυτα, Λόφος του Καππή

Ο τόπος της εκτέλεσης πριν γίνει το μνημείο, τέλη δεκαετίας 1950.

Πηγή: Γιώτα Κολιοπούλου-Κωνσταντοπούλου, Συνέντευξη mog039, 25.09.2016, Αρχείο “Μνήμες από την Κατοχή στην Ελλάδα”, archive.occupation-memories.org, DOI: [10.17169/mog.mog039](https://doi.org/10.17169/mog.mog039), (τελευταία επίσκεψη: 09.05.2020)

Ο τόπος της θυσίας

Πηγή:

Δημοτικό Μουσείο Καλαβρυτινού Ολοκαυτώματος. [Ο τόπος εκτέλεσης](#). Ανακτήθηκε 01/06/2020.